

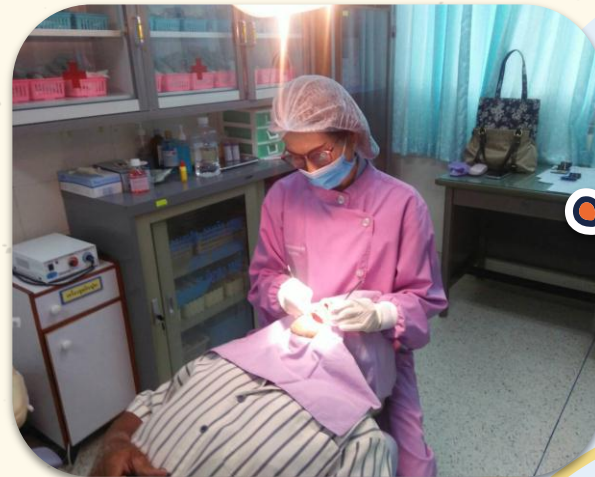
มาตรฐานคลินิกทันตกรรม
ในหน่วยบริการสุขภาพ
ปฐมภูมิและเครือข่าย
บริการสุขภาพปฐมภูมิ

PCU/NPCU

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอ่างทอง

ตัวชี้วัดที่ 1: ทักษะแพทย์ที่รับผิดชอบหน่วยงานบริการปฐมภูมิและให้บริการ

- มีทันตแพทย์ที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนและร่วมให้บริการในหน่วยบริการ
- ทักษะแพทย์ที่รับผิดชอบร่วมจัดทำแผนการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ การจัดซื้อวัสดุ และครุภัณฑ์ในหน่วยบริการ
- ทักษะแพทย์ที่รับผิดชอบผ่านการอบรมตามหลักสูตรทันตกรรมครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 2: เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข/นักวิชาการ สาธารณสุข(ทันตฯ) ปฏิบัติประจำเพื่อดูแลประชากร

- มีทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานประจำที่หน่วยบริการปฐมภูมิ
- ทันตภิบาลผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ ได้แก่ การพัฒนานักวิชาการส่งเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ

ตัวชี้วัดที่ 3: ผู้ช่วยงานทันตกรรมมีสัดส่วนเหมาะสมกับทันตบุคลากรผู้ให้บริการ

มีผู้ช่วยงานทันตกรรมในหน่วย
บริการปฐมภูมิ โดย

- จ้างผู้ช่วยงานทันตกรรม
- ฝึกแม่บ้าน/อสม./เจ้าหน้าที่ใน
หน่วยบริการ

ตัวชี้วัดที่ 4: ด้านโครงสร้างกายภาพ

มีพื้นที่ห้องทันตกรรม
ไม่น้อยกว่า 9 ตร.ม. ต่อ
1 หน่วยทันตกรรม กั้นเป็น
สัดส่วนและมีมิดชิด

มีโต๊ะทำงานของทันต
บุคลากร/เจ้าหน้าที่ของ
กลุ่มงาน แยกจากคลินิก
บริการทันตกรรม

มีพื้นที่สำหรับการสาธิต
และฝึกปฏิบัติแปรงฟัน

การสัญจรและการ
เคลื่อนย้ายผู้ป่วยต้อง
กระทำได้โดยสะดวก

มีบริเวณให้ผู้ป่วย/ญาตินั่งรอ
แยกจากบริเวณที่ให้การรักษา
และมีจำนวนเพียงพอกับผู้ป่วย
อย่างน้อย 5 คน ต่อ 1 หน่วย

ห้องตรวจหรือห้องให้การ
รักษาต้องมีอ่างฟอกมือ
ชนิดไม่ใช้มือเปิดปิดน้ำ

ตัวชี้วัดที่ 4: ด้านโครงสร้างกายภาพ

มีแสงสว่างเพียงพอ
สามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ
ในห้องที่ให้บริการได้
ชัดเจนในเวลาปฏิบัติงาน

มีความสูงของเพดานห้อง
ไม่ต่ำกว่า 2.60 เมตร

ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ
เพื่อประสิทธิภาพในการ
ควบคุมการติดเชื้อ

ติดตั้งเครื่องระบายอากาศ
มีระบบระบายอากาศด้วย
การ Dilution ด้วยอากาศ
สะอาดขั้นต่ำ 12 ACH

มีป้ายประกาศติดให้รายละเอียด
ชัดเจนว่าเป็นหน่วยบริการ
ทันตกรรม โดยสามารถเห็นได้
ง่าย แสดงรายชื่อ รูปถ่ายผู้ให้
บริการ ตำแหน่งงาน วันและ
เวลาประจำการ แจ้งสิทธิผู้ป่วย

มีป้ายห้ามสูบบุหรี่ติดใน
บริเวณที่ผู้รับบริการมองเห็น
ได้ชัดเจน และมีมาตรการ
ห้ามผู้มารับบริการสูบบุหรี่ใน
บริเวณคลินิก

ตัวชี้วัดที่ 5: ด้านครุภัณฑ์ และเครื่องมือ

ยูนิตทำฟัน
ต้องมียังน้อย 1
ยูนิตต่อผู้
ให้บริการ 1 คน

มีเครื่องมือสำหรับการ
ให้บริการที่มีจำนวนเพียงพอ
ต่อการให้บริการ โดยคำนึงถึง
ปริมาณผู้รับบริการและเวลาที่
ต้องใช้ในการเตรียมเครื่องมือ
ตามระบบควบคุมและป้องกันการ
ติดเชื้อ

มีตู้เย็นสำหรับเก็บ
ยาหรือเวชภัณฑ์
อื่น โดยตู้เย็นนั้น
ต้องไม่มีอาหาร
หรือเครื่องดื่ม
ปะปน

มีตู้หรือชั้นเก็บยา
และเวชภัณฑ์เป็น
สัดส่วน

ตัวชี้วัดที่ 5: ด้านครุภัณฑ์ และเครื่องมือ

มีตู้เก็บวัสดุ
ทันตกรรม อย่าง
น้อย 1 ตู้ต่อ 1
หน่วยทันตกรรม

มีเครื่องดูดหินปูน
ไฟฟ้า 1 เครื่องต่อ
1 หน่วยทันตกรรม

มีเครื่องฉายแสง
สำหรับวัสดุอุดฟัน
1 เครื่องต่อ 1
หน่วยทันตกรรม

เครื่องนึ่งฆ่าเชื้อ
(Autoclave)

มีอุปกรณ์
ช่วยชีวิตฉุกเฉิน
ที่พร้อมใช้

ตัวชี้วัดที่ 6: บริการให้คำปรึกษาและบริการนัดหมาย

01

ให้คำปรึกษาปัญหาทางด้านสุขภาพช่องปากแก่ผู้รับบริการและครอบครัวเกี่ยวกับการส่งเสริม ป้องกันและควบคุมโรค ดูแลรักษาและฟื้นฟูสุขภาพช่องปาก

02

ให้คำแนะนำการปฏิบัติตน การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถจัดการด้านสุขภาพช่องปากตนเองและครอบครัวได้

03

ให้คำแนะนำที่จำเป็นเพื่อให้ผู้รับบริการสามารถตัดสินใจในการเลือกรับบริการหรือเข้าสู่ระบบการส่งต่อ

04

ให้บริการนัดหมายเพื่อเข้ารับการดูแลสุขภาพช่องปากที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาของผู้รับบริการและครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 7: การส่งต่อและรับกลับ และการดูแลต่อเนื่อง

จัดระบบการส่งต่อผู้ป่วย
ที่เกินขีดความสามารถ

ให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและ
ผู้ดูแลในขั้นตอนการส่งต่อ
ประสานและติดตามดูแล
ผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องทั้ง
การส่งไปและรับกลับ

ส่งคืนข้อมูลสุขภาพช่อง
ปากรายบุคคลให้กับ
ผู้รับบริการ เพื่อให้เกิด
การดูแลต่อเนื่องในระดับ
ครอบครัว ชุมชน ร่วมกับ
คณะผู้ให้บริการสุขภาพ
ปฐมภูมิ

ตัวชี้วัดที่ 8: การส่งเสริมให้ประชาชนมีศักยภาพและมีความรู้ในการจัดการสุขภาพช่องปากของตนเอง ครอบครัวและชุมชน

ให้คำแนะนำ ความรู้และ พัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้รับบริการและครอบครัว

ฝึกปฏิบัติการดูแลสุขภาพช่องปากที่จำเป็นเพื่อให้สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้

ทำงานร่วมกับ อสม. และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเป็นทีมสร้างเสริมสุขภาพของชุมชนในการดูแลสุขภาพช่องปากและให้ความรู้ในการดูแลตนเองและครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 9: ตรวจคัดกรอง ประเมินความเสี่ยง และวางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากรายบุคคล

ตรวจคัดกรองและประเมินความเสี่ยง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นในการตัดสินใจวางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากรายบุคคล

ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้รับบริการและครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง

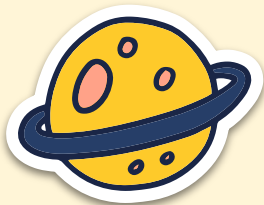

ตัวชี้วัดที่ 10

บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากตามกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มหญิงตั้งครรภ์

- ตรวจสอบสุขภาพช่องปาก
- ให้ความรู้เรื่องโภชนาการ
- ย้อม Plaque/ฝึกการแปรงฟัน/สอนการใช้ไหมขัดฟัน/แปรงซอกฟัน
- ให้ทันตสุขศึกษาการดูแลสุขภาพช่องปากตนเอง วิธีการดูแลช่องปากเด็กและการเลี้ยงดูลูก
- เยี่ยมบ้านหญิงตั้งครรภ์/หญิงหลังคลอดที่จำเป็นต้องได้รับคำแนะนำ/ดูแลที่บ้าน
  - มีการวางแผนจัดการปัญหาพร้อมกับสหวิชาชีพ
  - มีการตรวจคัดกรองและจำแนกความเสี่ยง กลุ่มที่มีปัญหาในการดูแลสุขภาพช่องปากตนเองและบุตร

กลุ่มเด็กอายุ 0-2 ปี

- ตรวจสอบสุขภาพช่องปาก ประเมินความเสี่ยงโรคฟันผุ และดำเนินการดูแลเด็กตามแนวปฏิบัติ 3 ดี (พัฒนาการดี โภชนาการดี สุขภาพช่องปากดี)
- ให้ทันตสุขศึกษาสอนการทำความสะอาดช่องปากเด็ก ให้ความรู้เรื่องอาหาร นม และขนมที่เหมาะสม
- สาธิตการแปรงฟันและฝึกการขีดทำความสะอาดช่องปากเด็กแก่ผู้ปกครอง
- ฝึกผู้ปกครองแปรงฟันแบบ Hands on ในกรณีที่เด็กมีฟันขึ้นแล้ว
- เคลือบฟลูออไรด์วานิชแก่เด็กอายุ 9 เดือน – 2 ปี 6 เดือน (กรณีที่เป็น)
- เยี่ยมบ้านเด็กกลุ่มเสียงสูง เช่น เด็กด้อยโอกาส พ่อแม่ทอดทิ้ง ปู่ย่า ตายายเลี้ยงดู
- Dietary counselling

กลุ่มเด็กอายุ 3-5 ปี

- ตรวจสอบสุขภาพช่องปาก ประเมินความเสี่ยงโรคฟันผุ คำนวณข้อมูลให้ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองปีละ 2 ครั้ง
- ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและชุมชน
- สนับสนุนการจัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวันด้วยยาสีฟันที่ผสมฟลูออไรด์
- จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปาก และฝึกทักษะผู้ปกครองในการแปรงฟันให้เด็ก
- ให้ฟลูออไรด์เฉพาะที่ในกลุ่มเสี่ยง
- ให้บริการอุดฟันแบบ SMART Technic

กลุ่มเด็กอายุ 6-14 ปี

- ตรวจสอบสุขภาพช่องปาก ประเมินความเสี่ยงโรคฟันผุ ปีละ 2 ครั้ง คำนวณข้อมูลให้ครู และผู้ปกครองปีละ 2 ครั้ง
- เคลือบฟลูออไรด์ เคลือบปิดหลุมร่องฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 และ 2
- ให้บริการทันตกรรมชนิดสมบูรณ์แบบตามความเสี่ยงและความจำเป็น
- จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ครู ผู้ปกครอง นักเรียนและสนับสนุน การกำหนดนโยบายการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กในโรงเรียน
- พัฒนาศักยภาพแกนนำนักเรียนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปาก
- ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน

กลุ่มวัยทำงาน (15-59 ปี)

- ให้ทันตสุขศึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากและการตรวจสุขภาพช่องปากในคลินิกทั้งกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง
เช่น กลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง คลินิกวัยทอง
- ตรวจคัดกรองรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปากในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยง
- ตรวจคัดกรองและส่งเสริมสุขภาพช่องปากให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง
- จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากในสถานประกอบการ หน่วยงาน องค์กร ชุมชน หรือร่วมกับภาคีในการจัดกิจกรรม เช่น การจัดอาหาร เครื่องดื่มที่ลดหวาน มัน เค็ม การจัดให้มีการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี การจัดกิจกรรมที่นำไปสู่ Self-Care และ Access to Care
- ติดตามเยี่ยมบ้านกลุ่มเสี่ยง

กลุ่มผู้สูงวัย (60 ปีขึ้นไป)

- ตรวจสอบสุขภาพช่องปากอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ให้ทันตสุขศึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปาก
- การทาฟลูออไรด์เฉพาะที่กรณีที่มีข้อบ่งชี้
- ร่วมกับภาคีสุขภาพจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ วัดส่งเสริมสุขภาพ
- จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากบูรณาการกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตใน Long term care

กลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง

- ตรวจสอบสุขภาพช่องปากอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง
  - ให้ทันตสุขศึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปาก
  - การทำฟลูออไรด์เฉพาะที่กรณีที่มีข้อบ่งชี้
  - เยี่ยมบ้าน ส่งเสริม/พัฒนาทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากแก่ผู้ป่วยและผู้ดูแล
  - ร่วมกับสหวิชาชีพจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพเช่น ในกรณีผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต
-
-

ตัวชี้วัดที่ 11: บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐาน

บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐานที่
สถานพยาบาล ในกรณีผู้ป่วย
ทั่วไป ได้แก่ อุดฟัน ขูดหินปูน
ถอนฟัน

บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐานที่บ้านของ
ผู้ป่วย ในกรณีผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง เช่น
ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงและผู้พิการ หรือ
กลุ่มอื่นๆ เช่น เด็กแรกคลอด หญิงให้นม
บุตร เด็กก่อนวัยเรียน โดยเป็นหัตถการที่
สามารถให้บริการผู้ป่วยได้อย่างปลอดภัย
เช่น ทาฟลูออไรด์ อุดฟันชั่วคราว
เสริมฐานฟันเทียม ซ่อมฟันเทียมฟัน

ตัวชี้วัดที่ 12: บริการทันตกรรมเฉพาะทางที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

บริการทันตกรรมเฉพาะทางที่ไม่
ยุ่งยากซับซ้อน ประเภทงาน
รักษาโรคเหงือก/ปริทันต์อักเสบ

บริการทันตกรรมเฉพาะทางที่ไม่
ยุ่งยากซับซ้อน ประเภทงานใส่
ฟันเทียมชนิดถอดได้ทั้งปากหรือ
บางส่วน

ตัวชี้วัดที่ 13: บริการทันตกรรมในกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ผู้ป่วยเบาหวานที่คุม
น้ำตาลไม่ได้ ผู้ป่วยรังสีรักษา ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ป่วยจิต
เวชและเด็กเล็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีโอกาสเกิดโรคในช่องปาก

ตรวจและรักษาตามอาการสำคัญ โดย
ดำเนินการร่วมกับคณะผู้ให้บริการสุขภาพ
ปฐมภูมิ เพื่อความปลอดภัยตามมาตรฐาน
การดูแลผู้ป่วยแต่ละกลุ่ม เช่น กรณีผู้ป่วย
ภาวะปากแห้งน้ำลายน้อย ผู้ป่วยมีปัญหา
ด้านการกลืน ผู้ป่วยมีปัญหาโรคทางระบบ

วางแผนการรักษาเพื่อส่งเสริม
ป้องกันและฟื้นฟูสุขภาพช่องปาก

ตัวชี้วัดที่ 14: บริการทันตกรรมกรณีมีภาวะฉุกเฉินด้านช่องปาก
และการส่งต่อกรณีฉุกเฉิน

ตัวชี้วัดที่ 15: การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมสุขภาพที่ผนวกรวมสุขภาพช่องปากเข้าไว้ด้วยกัน รวมทั้งการป้องกันและควบคุมโรคในระดับชุมชน

มีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายในกิจกรรมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพที่ผนวกรวมสุขภาพช่องปากเข้าไว้ด้วยกัน และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมผ่านกลไกในระดับชุมชน

ร่วมกับคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

Thanks!